

Nr 166.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående reglering av pensionsförhållandena för vissa befattningshavare, m. m.; given Stockholms slott den 18 mars 1949.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt under punkterna 1:o—7:o.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Ernst Wigforss.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 18 mars 1949.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, STRÄNG, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK, ANDERSSON.

Efter gemensam beredning med cheferna för ecklesiastik- och inrikesdepartementen, t. f. chefen för social- och kommunikationsdepartementen, statsrådet Danielson, och t. f. chefen för handelsdepartementet, statsrådet Andersson, anmäler chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, frågor om reglering av pensionsförhållandena för vissa befattningshavare, m. m. samt anför därvid följande.

1:o.

Dyrtidstillägg å vissa livräntor m. m. i anledning av olycksfall eller yrkessjukdom.

För flertalet av dem, som av statsmedel äga uppbära livränta eller annan kontant ersättning på grund av olycksfall eller yrkessjukdom, regleras rätten till dyrtidstillägg å sådan ersättning genom förordningen den 30 juni

1943 (nr 449) angående dyrtidstillägg åt vissa ersättningstagare enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete, m. m. Förordningen trädde i kraft den 1 januari 1944 — tidigare gällde förordningen den 19 december 1941 (nr 942) i samma ämne — och skulle gälla till och med den 31 december 1945 men har successivt givits fortsatt giltighet, senast genom förordning den 26 juni 1948 (nr 426), varigenom giltighetstiden utsträckts till utgångs-
en av år 1949.

Jämlikt förordningen den 30 juni 1943, nr 449, utgår under vissa förut-
sättningar dyrtidstillägg till den som äger rätt till bland annat livränta en-
ligt någon av vissa i förordningen uppräknade lagar eller författningar. Har
Konungen förordnat, att ersättning skall utgå enligt grunderna i någon av
ifrågavarande lagar och författningar, skall dyrtidstillägg utgå även å så-
dan ersättning. Såsom förutsättning för att dyrtidstillägg skall utgå gäl-
ler — utom beträffande vissa under militärtjänstgöring skadade eller deras
efterlevande — att livräntan föranletts av olycksfall som inträffat eller
sjukdom som yppats före den 1 januari 1941 och att den skadades arbets-
förmåga är nedsatt med minst tre tiondelar. Dyrtidstillägget utgår med 20
procent av livräntans belopp; dock att vissa under militärtjänstgöring ska-
dade och efterlevande till dem äro berättigade till dyrtidstillägg med 40
procent.

Vid 1945 års riksdag upptogs till behandling frågan om dyrtidstillägg å
vissa av staten bekostade livräntor, beträffande vilka bestämmelser om så-
dant tillägg då saknades. I skrivelse den 19 maj 1945 (nr 274) hemställde
sålunda riksdagen i anledning av en inom andra kammaren väckt motion
(nr 4) och under återopande av vad som anförts i andra lagutskottets av
riksdagen godkända utlåtande (nr 44), att Kungl. Maj:t ville *dels* bemyn-
diga järnvägsstyrelsen att av statens järnvägars trafikmedel i enlighet med
grunder som Kungl. Maj:t fastställde utbetala dyrtidskompensation åt per-
soner, som uppbure livräntor från staten enligt lagen den 12 mars 1886 an-
gående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift, *dels ock* föranstalta
om utredning angående beredande av sådan kompensation åt personer, som
på annan grund uppbure livräntor såsom skadestånd från staten, samt vid-
taga av utredningen påkallade åtgärder.

Vidkommande livräntetagare enligt 1886 års lag bemyndigade Kungl.
Maj:t järnvägsstyrelsen genom beslut den 26 oktober 1945 att, räknat från
och med den 1 juli 1945, tills vidare till och med den 31 december 1946 till
den, som uppbure livränta från staten enligt nämnda lag, av statens järn-
vägars trafikmedel utbetala dyrtidstillägg med 20 procent av förmånens
belopp, dock icke å den del av livräntan som överstege 2 000 kronor. Här-
vid skulle iakttagas att dyrtidstillägg icke finge utgå å livränta som föran-
letts av skada, vilken inträffat efter den 31 december 1940 eller uppenbar-
ligen medfört mindre nedsättning i den skadades arbetsförmåga än med
tre tiondelar. Bemyndigandet avsåg icke livränta, som jämlikt 1886 års lag
utginge till förutvarande befattningshavare hos statens järnvägar eller till
änka eller barn efter sådan befattningshavare. Genom beslut den 8 maj

1948 har Kungl. Maj:t därjämte förordnat, att dyrtidstillägg, varom här är fråga, må — under förutsättning att den skada, på grund av vilken livränta utgår, kan anses ha medfört nedsättning av den skadades arbetsförmåga med minst sjuttiofem procent — räknat från och med den 1 januari 1948 utgå å livräntebelopp intill 3 000 kronor för år. Genom beslut senast den 30 juni 1948 har Kungl. Maj:t förlängt giltighetstiden för nyssnämnda bemyndigande för järnvägsstyrelsen att gälla tills vidare till utgången av år 1949.

I fråga om övriga i förutnämnda riksdagsskrivelse avsedda livräntetagare verkställdes inom finansdepartementet en utredning, som gav vid handen, att staten — bortsett från pensioner till vissa under militärtjänstgöring skadade förutvarande beväringmän, beträffande vilka frågan om dyrtidskompensation icke ansågs vara av beskaffenhet att behöva underställas riksdagens prövning — bekostade omkring sjuttio livräntor eller liknande understöd på grund av olycksfall eller yrkessjukdom, för vilka bestämmelser om dyrtidstillägg saknades. Av utredningen framgick vidare, att ifrågavarande ersättningar vanligen utgingo på grund av laga kraftvunnen dom eller sådan dom i förening med riksdagsbeslut eller enbart på grund av riksdagsbeslut, stundom även på grund av avtal eller avtal i förening med riksdagsbeslut. Såvitt kunnat utrönas hade vid fastställandet av ersättningsbeloppens storlek icke i något fall hänsyn tagits till att penningvärdet i en framtid kunde komma att undergå förändringar.

I proposition nr 252 till 1946 års riksdag hemställde Kungl. Maj:t därefter om riksdagens bemyndigande att i huvudsaklig överensstämmelse med ett i propositionen framlagt förslag utfärda bestämmelser angående dyrtidstillägg å nu berörda livräntor och därmed jämförliga ersättningar att utgå från och med den 1 juli 1946 tills vidare till och med den 31 december 1947. Förslaget innebar, att dyrtidstillägg å ersättningarna skulle utgå med 20 procent av förmånens belopp. Ersättning, vilken fastställts att utgå på grund av skada som inträffat eller sjukdom som yppats efter den 31 december 1940 eller uppenbarligen medfört mindre nedsättning i den skadades eller sjukas arbetsförmåga än med tre tiondelar, skulle emellertid icke berättiga till dyrtidstillägg. Icke heller skulle sådant tillägg utgå, om ersättning på grund av olycksfall som inträffat eller sjukdom som yppats före den 1 januari 1941 fastställts genom beslut efter sistnämnda dag och uppenbarligen beräknats med hänsyn till levnadskostnaderna å fastställelse-dagen. Vidare skulle dyrtidstillägg icke utgå på den del av ersättningsbeloppet, som överstege den livränta ersättningstagaren vid full invaliditet skulle ha uppburit, om olycksfallsförsäkringslagen i dess lydelse före den 1 januari 1942 varit tillämplig å honom, d. v. s. 2 000 kronor eller, när den skadades tillstånd krävde särskild vård, 3 000 kronor. Sedan propositionen bifallits (statsutsk. utl. nr 211; r. skr. nr 449), bemyndigade Kungl. Maj:t i särskilda brev den 29 juni 1946 de ämbetsverk, vilka utgiva livräntor och andra ersättningar av här ifrågavarande slag, att å ersättningarna utbetala dyrtidstillägg i enlighet med vad som föreslagits i propositionen.

Genom särskilda brev — senast den 30 juni 1948 (jfr prop. nr 251/1948;

statsutsk. utl. nr 198; r. skr. nr 385) — till nyssberörda ämbetsverk har Kungl. Maj:t förordnat om förlängd giltighet av nyss angivna bemyndigande tills vidare till utgången av år 1949.

Departementschefen. Såsom av det förut anförda framgår, ha 1946, 1947 och 1948 års riksdagar bemyndigat Kungl. Maj:t att utfärda bestämmelser om dyrtidstillägg å här avsedda livräntor och jämförliga ersättningar enligt grunder, som nära ansluta sig till föreskrifterna i förordningen den 30 juni 1943, nr 449. Såväl bemyndigandet som förordningen gälla till utgången av innevarande år. I en den 4 mars 1949 framlagd proposition nr 109 har Kungl. Maj:t på fördragning av chefen för socialdepartementet föreslagit, att förordningen gives förlängd giltighet i oförändrad form under ytterligare ett halvt år. Med hänsyn härtill finner jag giltighetstiden för förenämnda bemyndigande på motsvarande sätt böra utsträckas att omfatta tiden till och med den 30 juni 1950.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att det Kungl. Maj:t lämnade bemyndigandet att utfärda bestämmelser angående dyrtidstillägg å vissa livräntor m. m. i anledning av olycksfall eller yrkessjukdom, vilket gäller till utgången av år 1949, må erhålla fortsatt giltighet tills vidare till och med den 30 juni 1950.

2:o.

Beräkning av väntetid i pensionshänseende för vissa vägarbetare.

I propositionen 1943:286 (punkt 13) upptogs till behandling vissa pensionsfrågor, som sammanhänge med förstatligandet från och med den 1 januari 1944 av den allmänna väghållningen på landet. Dessa frågor avsågo, bland annat, huruvida för de arbetare vid vägdistrikt, som övergingo i statens tjänst och blevo underkastade tjänstepensionsreglementet för arbetare, särskilda bestämmelser borde meddelas om beräkning av s. k. väntetid. Med väntetid avses sådan föregående anställningstid i statens tjänst av antingen 21 månader i följd eller minst 7 månader under vart och ett av tre på varandra följande kalenderår eller ock tillhoppa minst 30 månader under högst fem på varandra följande kalenderår, som enligt 1942 års tjänstepensionsreglemente för arbetare utgjorde och enligt 1947 års motsvarande reglemente utgör förutsättning för vederbörande reglementes tillämpning. I fråga om de särskilda bestämmelser rörande väntetid, som kunde erfordras för nyssnämnda arbetare, anfördes i propositionen bland annat följande.

I en av statskontoret upprättad promemoria hade framhållits, att något särskilt medgivande att såsom väntetid räkna föregående anställning hos det vägdistrikt, varifrån övergång skett, ej erfordrades enligt 1942 års tjänstepensionsreglemente för arbetare, såvitt anginge anställningshavare, vilken i samband med vägförstatligandet överginge till statsanställning. Om däremot övergången skedde först sedan någon tid förflutit efter förstatligandet,

syntes gällande bestämmelser icke medgiva dylik tillgodoräkning. Då det syntes rimligt att även i sådant fall den föregående anställningen skulle få räknas såsom väntetid, borde medgivande härtill utverkas av riksdagen. Medgivandet syntes dock böra omfatta endast sådana fall, där övergången skett inom tre år efter vägförstatligandet. I övrigt borde med anställningstid hos det vägdistrikt, hos vilket arbetaren senast varit anställd, likställas anställning hos annat vägdistrikt men ej hos väghållningsdistrikt.

Med bifall till förenämnda proposition bemyndigade riksdagen (bankoutsk. utl. nr 70; r. skr. nr 466) Kungl. Maj:t att, bland annat, i huvudsaklig överensstämmelse med vad i propositionen förordats meddela föreskrifter om pensionsförhållandena för vissa anställningshavare, som med anledning av förstatligandet av den allmänna väghållningen på landet överginge i statens tjänst.

Bestämmelser i ämnet meddelades därefter i kungörelsen 1943: 710. Berträffande tillämpningen av 1942 års tjänstepensionsreglemente för arbetare å den, som före vägväsendets förstatligande innehåft anställning hos vägdistrikt, föreskrevs därvid, att vid beräkning av väntetid anställning hos vägdistrikt skulle likställas med anställning i statens tjänst, såvitt gällde den, vilken senast den 1 januari 1947 vunnit sådan anställning som avsåges i reglementet.

I propositionen 1946: 275 (punkt 4) föreslogs, att den nyssnämnda förmänen i fråga om väntetidens beräkning skulle i enlighet med ett av svenska väg- och vattenbyggnadsarbetareförbundet framlagt förslag få gälla jämväl de förutvarande arbetare vid vägdistrikt, som först under år 1947 eller år 1948 komme att vinna pensionsberättigande anställning vid vägunderhållsarbete.

Till stöd för förslaget anförde förbundet, att på grund av de extraordinära förhållanden, som rått under de närmast förflutna åren och delvis ännu rådde i fråga om vägtrafiken, många av de i anslutning till förstatligandet av väghållningen permitterade arbetarna icke kunde beräknas erhålla anställning vid vägunderhållsarbete före den 1 januari 1947. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen tillstyrkte förbundets förslag och framhöll därvid, att vägunderhållsarbetena måste avvägas med hänsyn till trafikens omfattning och att man kunde förvänta, att denna nått förkrigstidens nivå under år 1948, vid vilken tid en stabilisering av anställningsförhållandena vid vägunderhållet alltså syntes vara att emotse.

Ifrågavarande proposition bifölls av riksdagen (bankoutsk. utl. nr 63; r. skr. nr 411), varefter kungörelse (1946: 464) utfärdades om härav påkallad ändring i kungörelsen 1943: 710.

I två särskilda skrivelser den 1 och den 28 oktober 1948 har svenska väg- och vattenbyggnadsarbetareförbundet hemställt, att förmänen att såsom väntetid få räkna anställning hos vägdistrikt måtte utsträckas till att omfatta dem, som senast den 1 januari 1951 vunne i tjänstepensionsreglementet för arbetare avsedd statsanställning. Förbundet har därvid påpekat, att dess framställning avsåge även arbetarpersonal vid vägförvaltningarnas bygg-

nadsarbeten, å vilken personal 1942 och 1947 års tjänstepensionsreglementen för arbetare enligt särskilda beslut av Kungl. Maj:t i viss omfattning och under närmare angivna villkor erhållit tillämpning. Såsom skäl för sin framställning har förbundet åberopat, att det visat sig, att ehuru vissa av de i samband med väghållningens förstatligande permitterade arbetarna vid vägdistriktet återtagits i statens tjänst, alltjämt många återstode, vilka uppenbarligen icke hade möjlighet att bliva återanställda senast den 1 januari 1949. I detta sammanhang har förbundet framhållit, att medan antalet arbetare hos vägdistriktet i början av juli 1939 uppgick till omkring 22 000, utgjorde antalet arbetare hos vägförvaltningarna vid samma tidpunkt under år 1948 endast 11 000 å 12 000.

I ärendet ha infordrade utlåtanden avgivits av *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen*, *statskontoret* och *statens pensionsanstalt*. Ingen av remissmyndigheterna har framställt någon erinran mot bifall till framställningen. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har i sitt utlåtande framhållit, att oaktat vägtrafiken nära nog återgått till förkrigstidens omfattning, väghållningen på grund av det statsfinansiella läget och av arbetsmarknadspolitiska skäl icke kunnat intensifieras i samma tempo. Det funnes därför anledning antaga, att ännu ett flertal arbetare, som innehaft anställning hos vägdistrikt, avvaktade tillfälle till återanställning inom vägväsendet. Stabiliseringen av anställningsförhållandena syntes sålunda med all säkerhet komma att taga i anspråk ännu någon tid.

Departementschefen. Såsom av det anförda framgår ansågs det skäligt, då den allmänna väghållningen på landet från och med den 1 januari 1944 förstatligades, att arbetare vid vägdistrikt, vilken först någon tid efter förstatligandet övergick till statsanställning, förenad med pensionsrätt enligt tjänstepensionsreglementet för arbetare, fick såsom s. k. väntetid tillgodoräkna den tid, varunder han varit anställd hos vägdistrikt. Ursprungligen fastställdes en frist av tre år från förstatligandet, inom vilken sådan statlig anställning skulle ha erhållits för att nu nämnd tillgodoräkning skulle få ske. Sedermera utsträcktes fristen till att omfatta fem år. Svenska väg- och vattenbyggnadsarbetareförbundet har nu hemställt, att fristen måtte förlängas med ytterligare två år.

Huruvida tillräckliga skäl kunna anses föreligga för en dylik ytterligare förlängning anser jag för min del kunna vara i någon mån tveksamt med hänsyn till att här är fråga om en i samband med väghållningens förstatligande tillskapad särskild övergångsarrangemang. I betraktande av vad förbundet samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anför i ärendet vill jag dock icke motsätta mig, att den tidpunkt, då förutvarande vägdistriktsarbetare senast skall ha vunnit i tjänstepensionsreglementet för arbetare avsedd statlig anställning för att kunna tillgodoräkna anställningstid hos vägdistrikt såsom väntetid, i enlighet med vad i ärendet föreslagits framflyttas till den 1 januari 1951. En sådan framflyttning bör givetvis avse även arbetarpersonal vid vägförvaltningarnas byggnadsarbeten.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad i det föregående förordats meddela föreskrift i fråga om beräkning av väntetid i pensionshänseende för vissa vägarbetare.

3:o.

Förbättrade pensionsförmåner för förra befattningshavarna å övergångsstat vid statens järnvägar Bror Edvin Andersson och Axel Vilhelm Svensson. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

beträffande Andersson,

att han är född den 16 juni 1879 och således 69 år gammal;

att han anställdes vid Kalmar järnväg år 1898;

att han vid förstatligandet av nämnda järnväg den 1 juli 1940, vid vilken tidpunkt han vid järnvägen hade anställning som lokförare, övergick i statens järnvägars tjänst;

att han från och med den 1 januari 1941 uppfördes å för övertagen personal avsedd övergångsstat utan skyldighet att bestrida någon i statens järnvägars aktiva personalstat upptagen, i vederbörande tjänstepensionsreglemente avsedd befattning;

att Andersson, därest han erhållit befattning å aktiv stat vid statens järnvägar, skulle jämlikt avtalet angående statens övertagande av Kalmar järnväg ha inplacerats i lönegrad A 12 civila avlöningsreglementet;

att han under sin anställning vid statens järnvägar tjänstgjort såsom oljeinspektör;

att han avgått ur statens järnvägars tjänst med utgången av juni 1942 med rätt till pension, vilken för närvarande utgår med 4 560 kronor 48 öre för år, inberäknat rörligt tillägg;

samt att nyssnämnda pension är beräknad med utgångspunkt från pensionsunderlaget för lönegrad A 12; samt

beträffande Svensson,

att Svensson är född den 15 mars 1883 och således 66 år gammal;

att han efter anställning vid Karlskrona—Växjö järnväg, senast såsom lokförare, i samband med statens övertagande av nämnda järnväg den 1 juli 1941 övergick i statens järnvägars tjänst;

att han från och med den 1 januari 1942 uppfördes å övergångsstat med skyldighet att bestrida en vakant stallförmansbefattning, vilken tjänst han uppehöll till och med den 30 juni 1942;

att han den 1 juli 1942 efterträdde Andersson såsom oljeinspektör och i sådan egenskap tjänstgjorde vid statens järnvägar till utgången av mars 1946, då han avgick ur tjänst med rätt till pension;

att jämlikt avtalet angående statens övertagande av Karlskrona—Växjö järnväg Svensson skulle ha inplacerats i lönegrad A 12 civila avlöningsreglementet, om han erhållit befattning å aktiv stat vid statens järnvägar; samt

att pensionen är beräknad med utgångspunkt från pensionsunderlaget för sistnämnda lönegrad och för närvarande utgår med 4 596 kronor 48 öre för år, inberäknat rörligt tillägg.

Styrelsen för svenska järnvägsmannaförbundet har gjort framställning i syfte att Andersson och Svensson måtte i pensionshänseende bliva likställda med å aktiv stat anställd lokförare i lönegrad A 12 (från och med den 1 juli 1947 lönegrad Ca 16) och således komma i åtnjutande av den efter lönegrad A 13 (från och med den 1 juli 1947 lönegrad Ca 17) beräknade pensionsrätt, som med hänsyn till rätten att utöver lön åtnjuta luktjänstpenningar tillkommer lokförare. Såsom motivering till sin framställning har styrelsen anfört i huvudsak följande.

Befattningen som oljeinspektör finnes ej uppförd i vederbörande tjänsteförteckning. Den tillkom under kriget som en följd av importsvårigheter i fråga om olja och nödvändigheten att på allt sätt nedbringa konsumtionen av denna vara. Lokföraren Andersson var känd som en mycket dugande man, som också hade förmågan att sporra andra till krafttag i denna brist-situation. Det var vid övriga distrikt lokmästare och underingenjörer, som skötte uppgiften. När han avgick med pension, togs lokföraren Svensson i anspråk för uppgiften i fråga. Även han var erkänd som en dugande kraft.

Andersson och Svensson ha utfört en tjänst som utan tvekan är högre än lokförarens och böra därför icke få åtnöjas med lägre pension än som tillkommer en lokförare på aktiv stat. Värdet av oljeinspektörernas arbete under krigsåren framgår av en redogörelse, som järnvägsstyrelsen avgivit och som publicerats i dagspressen. Enligt denna redogörelse inbesparades under perioden oktober 1939—oktober 1946 icke mindre än 23 miljoner kronor genom ifrågavarande verksamhet.

Järnvägsstyrelsen har i avgivet utlåtande anfört, att den omständigheten, att Andersson och Svensson under den tid, de innehaft anställning vid statens järnvägar på övergångsstat och därvid icke uppehållit aktiv befattning, tjänstgjort som oljeinspektörer, enligt styrelsens mening icke kunde anses motivera, att de finge komma i förmånligare ställning i pensions-hänseende än övriga till lönegrad A 12 hänförliga befattningshavare i allmänhet. Styrelsen ansåge sig därför icke kunna tillstyrka framställningen.

Statskontoret har anslutit sig till vad järnvägsstyrelsen anfört.

Departementschefen. För egen del finner jag mig — dock icke utan viss tvekan — böra förorda, att Andersson och Svensson, med hänsyn till det arbete de utfört under anställningen vid statens järnvägar, i fråga om rätt till pension jämställas med sådan befattningshavare vid enskild järnväg, som erhållit befattning såsom lokförare på aktiv stat vid statens järnvägar, och alltså komma i åtnjutande av den förbättrade ställning i pensionshän-

seende, som avses med den föreliggande framställningen. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förra befattningshavarna å övergångsstat vid statens järnvägar Bror Edvin Andersson och Axel Vilhelm Svensson må åtnjuta tjänste- och familjepensionsrätt, såsom om de vid avgången ur statens järnvägars tjänst innehaft befattning såsom lokförare å aktiv stat.

4:o.

Befrielse för huvudmannen för flygmekanikerskolan i Mölndal från vissa engångsavgifter enligt reglementet för statens pensionsanstalt.

I fråga om flygmekanikerskolans tillkomst må meddelas följande.

Genom beslut den 9 april 1943 anbefalldes Kungl. Maj:t skolöverstyrelsen att verkställa utredning i fråga om möjligheterna att från och med arbetsåret 1943/44 taga någon av verkstadsskolorna för arbetslös ungdom i Göteborgs och Bohus län i anspråk för utbildning av flygmekaniker.

I proposition nr 255 till 1943 års riksdag angående anslag till kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning m. m. förutsattes, att, om någon av dessa verkstadsskolor för arbetslös ungdom komme att tagas i anspråk för utbildning av flygmekaniker, Kungl. Maj:t skulle äga göra de avvikelser från gällande bidragsgrunder, som kunde föränledas av en omorganisation av någon av sagda verkstadsskolor. Riksdagen framställde icke någon erinran häremot.

Skolöverstyrelsen framlade i skrivelse den 12 maj 1943 utredning rörande möjligheterna för omorganisation av verkstadsskolorna för arbetslös ungdom i Mölndal till verkstadsskola för utbildning av flygmekaniker. Fortsatta förhandlingar i ämnet fördes därefter mellan den sakkunnige, som jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallats för förhandlingar med landsting och kommuner angående anordnande av flygmekanikerutbildning, samt representanter för Göteborgs och Bohus läns landsting ävensom Mölndals stad. Vid förhandlingarna framgick, att landstinget icke var berett att övertaga arbetslöshetsskolan i Mölndal eller att där anordna en central verkstadsskola, medan delegerade från Mölndals stad voro beredda att hos stadsfullmäktige i Mölndal tillstyrka, att flygmekanikerutbildning anordnades vid stadens verkstadsskolor för arbetslös ungdom under villkor, bland andra, att staten i viss angiven utsträckning lämnade bidrag till skolans verksamhet.

Sedan stadsfullmäktige i Mölndal fattat beslut i ämnet, medgav Kungl. Maj:t efter framställning av styrelsen för Mölndals stads skolor för yrkesutbildning genom beslut den 28 januari 1944, att stadens verkstadsskolor för arbetslös ungdom finge, räknat från och med den 1 januari 1944, successivt omorganiseras till en verkstadsskola för utbildning av flygmekaniker.

Beträffande statsbidragsvillkoren intager flygmekanikerskolan en särställning i förhållande till de med densamma närmast jämförliga centrala verkstadsskolorna. Bortsett från vissa lokalkostnader bestridas sålunda såvitt angår flygmekanikerskolan i princip samtliga utgifter helt av statsmedel, under det att de centrala verkstadsskolorna väl liksom flygmekanikerskolan åtnjuta statsbidrag, avsett att täcka samtliga avlöningskostnader, men där- emot för övriga utgifter regelmässigt åtnjuta statsbidrag motsvarande endast viss andel av kostnaderna.

Statens pensionsanstalt har genom beslut den 6 juni 1947 beviljat pensionsrätt från och med den 1 oktober 1946 för en rektorsbefattning och 15 yrkeslärarbefattningar vid flygmekanikerskolan i Mölndal samt medgivit rätt till retroaktiv tjänstårsberäkning mot engångsavgift för innehavarna av rektorsbefattningen och 12 lärarbefattningar. Den engångsavgift, som av pensionsanstalten härvid debiterats staden Mölndal i egenskap av skolans huvudman, är beräknad jämlikt mom. 5 a) övergångsstadgandena till kap. IV i pensionsanstaltens reglemente, innebärande lindring med 34 652 kronor — halva huvudmannandelen — i den enligt § 9 mom. 1 reglementet erforderliga engångsavgiften.

Styrelsen för flygmekanikerskolan i Mölndal har nu hos Kungl. Maj:t gjort framställning i syfte att erhålla befrielse jämväl från återstående på huvudmannen belöpande andel, 34 652 kronor jämte räntetillväxt, av nyssnämnda engångsavgift ävensom från motsvarande andel, preliminärt beräknad till ungefär 1 900 kronor, i engångsavgift för viss ytterligare retroaktiv tjänstårsberäkning för rektorn och en av lärarna.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har tillstyrkt framställningen och därvid anfört följande.

Flygmekanikerskolan har i fråga om statsbidrag intagit en särskilt för- mänlig ställning även i jämförelse med de centrala verkstadsskolorna. Anskaffning av stadigvarande undervisningsmateriel såväl som vissa omändringsarbeten å verkstadsbyggnaden bekostas helt av statsmedel och statsbidrag utgår till den räntekostnad, som åvilar Mölndals stad för medel upplånade i samband med inköp av verkstadsbyggnaden. Till grund härför torde ligga de speciella intressen — att säkerställa försvarets behov av flygmekaniker — som förelågo vid skolans tillskapande samt skolans karaktär av riksskola. Av eleverna komma endast 5 procent från Mölndal men däremot 29 procent från länet i övrigt och 66 procent från orter utom Göteborgs och Bohus län.

Då skolan alltså tjänar ett hela rikets intresse och då den är anordnad och drives så gott som helt med statsmedel, synes det kunna övervägas, att statsverket även i nu förevarande avseende åtager sig ett högre bidrag än vad eljest skulle bliva fallet. Överstyrelsen får därför tillstyrka, att riksdagen förelägges det förslag i ärendet, som må vara erforderligt för ett bifall till framställningen.

Statens pensionsanstalt har i utlåtande den 29 oktober 1948 förklarat sig icke vilja motsätta sig tillmötesgående av framställningen och därvid anfört i huvudsak följande.

Vid inordnande av nya kategorier av befattningshavare under pensionsanstaltens reglemente har staten plägat under en övergångstid helt påtaga sig huvudmannens kostnader för retroaktiv tjänstårsberäkning. Så har intill år 1933 skett även beträffande den under § 41 i) pensionsreglementet upptagna gruppen lärare vid statsunderstödd kommunal anstalt för yrkesundervisning, till vilken grupp rektor och lärare vid flygmekanikerskolan i Mölnadal äro att hänföra. Då denna grupp från och med den 1 juli 1926 inordnades under reglementet för statens pensionsanstalt, stadgades sålunda att, om befattning anmäldes före den 1 januari 1929, förekommande engångsavgift ej skulle utgå med högre belopp än det, för vilket huvudmannen enligt § 9 mom. 2 ägde uttaga ersättning genom löneavdrag av befattningshavaren. Tidsgränsen den 1 januari 1929 framflyttades sedermera i flera omgångar, sista gången till den 1 januari 1933 enligt den nuvarande lydelsen av mom. 5 övergångsstadgandena till kap. IV.

Senare hava bestämmelser om dylik hel befrielse från att erlægga huvudmannandelen i förekommande engångsavgifter utfärdats exempelvis i fråga om befattningshavare vid vävskolan i Borås (kungörelsen nr 506 år 1939) och för icke-ordinarie befattningshavare vid statsunderstött handelsgymnasium (kungörelsen nr 418 år 1943). Flygmekanikerskolan har emellertid, liksom de centrala verkstadsskolorna, på sätt förut nämnts ansetts falla under det allmänna begreppet statsunderstödd kommunal anstalt för yrkesundervisning och har således icke kommit i åtnjutande av den nyss omnämnda, för dylik anstalt för tiden intill 1932 års utgång medgivna särskilda lindringen i engångsavgift.

Flygmekanikerskolan representerar en särskild yrkesskoltyp, avsedd såsom en undervisningsanstalt för hela landet på ett yrkesområde, som framvuxit först under senare tid och som för staten erhållit särskild betydelse med hänsyn till flygvapnets behov av yrkesutbildade mekaniker. Den är därjämte, såsom av yrkesöverstyrelsens utlåtande framgår, i finansiell hänseende i särskilt hög grad beroende av staten.

Med hänsyn till vad sålunda anförts vill pensionsanstalten icke motsätta sig att staten för nu ifrågakvarande fall under en övergångstid helt påtager sig huvudmannens retroaktiva pensionskostnader. Pensionsanstalten får därför hemställa, att Kungl. Maj:tt måtte för riksdagen framlägga följande förslag till övergångsstadgande till kap. IV reglementet för statens pensionsanstalt:

»22. Om lärarbefattning vid flygmekanikerskolan i Mölnadal efter reglering enligt § 5 före den 1 juli 1949 anmäles för beredande av pensionsrätt åt innehavaren, skall engångsavgiften ej utgå med högre belopp än det, för vilket huvudmannen enligt § 9 mom. 2 må uttaga ersättning genom löneavdrag av befattningshavaren.»

Statskontoret har anslutit sig till statens pensionsanstalts hemställan.

Departementschefen. I likhet med myndigheterna och av skäl, som åberopats av dessa, finner jag mig böra förorda, att möjlighet beredes huvudmannen för flygmekanikerskolan i Mölnadal till befrielse från huvudmannandelen av engångsavgift, som erfordras för retroaktiv giltighet av reglementet för statens pensionsanstalt å lärare vid skolan. Medgivandet synes mig böra lämnas i den form, som föreslagits av pensionsanstalten.

Enär huvudgrunderna för pensionsanstaltens reglemente fastställts av riksdagen, synes den nu föreliggande frågan böra underställas riksdagens

prövning. Sedan riksdagen fattat beslut i ärendet, torde Kungl. Maj:t äga att utfärda erforderliga författningsbestämmelser. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att, därest lärarbefattning vid flygmekanikerskolan i Mölndal efter reglering enligt § 5 reglementet för statens pensionsanstalt den 31 december 1919 före den 1 juli 1949 anmäles för beredande av pensionsrätt åt innehavaren, den för retroaktiv giltighet av reglementet föreskrivna engångsavgiften ej skall utgå med högre belopp än det, för vilket huvudmannen enligt § 9 mom. 2 må uttaga ersättning genom löneavdrag av befattningshavaren.

5:o.

Tjänstårsberäkning i pensionshänseende för förra lärarinnan i pappslöjd vid Stockholms stads folkskolor Sigrid Beata Sucksdorff. Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Sucksdorff är född den 7 maj 1882 och således 66 år gammal;

att hon under tiden 1 september 1908—31 augusti 1910 tjänstgjort såsom biträdande lärarinna i handarbete vid Tysta skolan i Lidingö;

att hon från och med september månad 1910 till och med den 3 juni 1921 innehaft anställning såsom sömnads- och handarbetslärarinna vid Hemmet Fristad i Bromsten;

att hon under tiden 22 augusti 1922—6 maj 1947 tjänstgjort såsom lärarinna i pappslöjd vid Stockholms stads folkskolor, därav från och med den 1 januari 1934 såsom ordinarie lärarinna;

att Sucksdorff för pension enligt reglementet för statens pensionsanstalt äger tillgodoräkna allenast tjänstgöringstiden vid Stockholms stads folkskolor eller sålunda 24 hela tjänstår och att pensionsanstalten i enlighet härmed förklarar Sucksdorff berättigad till pension, motsvarande $\frac{24}{33}$ av hel pension;

att pensionen från statens pensionsanstalt efter viss teknisk omreglering från och med den 1 juli 1947 utgör 1 572 kronor för år jämte rörligt tillägg med för närvarande 12 procent;

samt att Sucksdorff från Stockholms stad enligt det kommunala reglementet om tilläggs pension för övningslärare åtnjuter tilläggs pension med 1 759 kronor 24 öre, inberäknat tilläggsförmåner.

Av utredningen i ärendet framgår beträffande Tysta skolan, att verksamheten vid skolan bedrivs av stiftelsen Tysta skolan, att vid skolan, som numera är yrkesskola för dövstumma flickor, under åren 1908—1910, då Sucksdorff tjänstgjorde vid skolan, meddelades undervisning i teoretiska och praktiska ämnen, motsvarande undervisningen i statens skolor för dövstumma, samt att stiftelsen under nyssnämnda år åtnjöt statsbidrag.

Beträffande Hemmet Fristad framgår av utredningen i ärendet, att verksamheten vid hemmet, vilket numera nedlagts, bedrevs av stiftelsen Hemmet Fristad i anslutning till Svenska diakonissanstalten, att i hemmet för uppfostran och stöd i sedligt avseende mottogos unga kvinnor, vilka bland annat erhöilo undervisning i sömnad, handarbete och vävnad, samt att stiftelsen från och med år 1914 åtnjöt statsbidrag.

I en den 31 oktober 1947 dagtecknad skrift anhöll Sucksdorff hos Kungl. Maj:t om medgivande att såsom tjänstår för pension enligt reglementet för statens pensionsanstalt tillgodoräkna tid, varunder hon tjänstgjort vid Tysta skolan och Hemmet Fristad.

Skolöverstyrelsen anförde i utlåtande den 21 november 1947, att Sucksdorffs tjänstgöring vid Tysta skolan och vid Hemmet Fristad syntes överstyrelsen fullt likvärdig med hennes tjänstgöring såsom ordinarie lärarinna i pappslöjd vid Stockholms folkskolor. Under erinran tillika att Kungl. Maj:t och riksdagen år 1940 (prop. nr 72, p. 2; bankoutsk. utl. nr 17, p. 2; r. skr. nr 125) medgivit, att lärarinnan i kvinnlig slöjd i Sundbybergs skoldistrikt Augusta Pauline Walkendorff finge för erhållande av pension från statens pensionsanstalt tillgodoräkna sig under åren 1914—1918 fullgjord tjänstgöring såsom lärarinna vid Hemmet Fristad under villkor att visst engångsbelopp inbetalades till pensionsanstalten, hemställde skolöverstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att Sucksdorff finge för att komma i åtnjutande av hel pension från statens pensionsanstalt tillgodoräkna under tiden 1 september 1908—31 augusti 1910 och 1 januari 1914—3 juni 1921 fullgjord tjänstgöring vid Tysta skolan och vid Hemmet Fristad.

Statens pensionsanstalt förklarade i utlåtande den 14 januari 1948, att pensionsanstalten med hänsyn till vad skolöverstyrelsen anført icke ville motsätta sig, att Sucksdorff för erhållande av pension från anstalten finge tillgodoräkna sig under nyss angiven tid fullgjord tjänstgöring vid nämnda skolor under villkor att Sucksdorff till pensionsanstalten inbetalade ett belopp, motsvarande den engångsavgift, som belöpt å henne, därest §§ 6 och 9 anstaltens reglemente varit i förevarande fall tillämpliga, och vilken avgift, beräknad per den 1 april 1948, utgjorde 392 kronor.

I utlåtande den 30 januari 1948 över Sucksdorffs ansökning anförde statskontoret, att, därest Sucksdorff i överensstämmelse med vad de i ärendet hörda myndigheterna föreslagit skulle få tillgodoräkna sig tjänstgöring vid Tysta skolan och Hemmet Fristad — varemot i och för sig intet syntes vara att erinra — detta enligt vad statskontoret inhämtat skulle medföra minskning av det kommunala tillägget, på grund varav tillgodoräkningsmedgivandet icke skulle åstadkomma någon höjning av de samlade pensionsförmåner Sucksdorff ägde uppbära från pensionsanstalten och staden. Vid nu angivet förhållande syntes ansökningen icke böra föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

I enlighet med statskontorets förslag fann Kungl. Maj:t jämlikt beslut den 20 februari 1948 Sucksdorffs ansökning icke föranleda någon åtgärd.

I en den 29 april 1948 dagtecknad skrift har Sucksdorff — med företeende av utredning av Stockholms folkskoledirektion, utvisande att ett tillgodoräkningsmedgivande för Sucksdorff i ifrågasatt omfattning skulle medföra icke endast en ökning av den från statens pensionsanstalt utgående pensionen med 618 kronor 24 öre utan även en höjning av de kommunala pensionsförmånerna med 135 kronor 80 öre för år — hemställt, att Kungl. Maj:t måtte upptaga Sucksdorffs framställning till ny prövning.

Statskontoret har i förnyat utlåtande den 18 maj 1948 anfört, att då enligt sålunda föreliggande ändrade besked från Stockholms folkskoledirektion den förhöjning av Sucksdorffs pension från statens pensionsanstalt, som en tillgodoräkning av tjänstetiden vid Tysta skolan och Hemmet Fristad skulle medföra, icke komme att föranleda en motsvarande minskning av hennes kommunala tilläggspension, ämbetsverket icke ville göra erinran mot att Sucksdorff i den utsträckning och under de villkor, som av pensionsanstalten i dess utlåtande angivits, finge tillgodoräkna sig anställningstiden vid nämnda skolor.

Departementschefen. Med hänsyn till numera upplysta förhållanden anser jag mig böra förorda, att — på sätt samtliga myndigheter nu tillstyrkt — förslag förelägges riksdagen om medgivande för Sucksdorff att för erhållande av pension från statens pensionsanstalt tillgodoräkna sig den tid, varunder hon innehaft anställning såsom lärarinna vid Tysta skolan och Hemmet Fristad och statsunderstöd utgått till dessa anstalter. Såsom villkor för ett sådant medgivande bör föreskrivas, att till pensionsanstalten inbetalas engångsavgift, beräknad enligt av pensionsanstalten angivna grunder. Dessa innebära, att dylik avgift skall erläggas allenast med belopp, motsvarande det, för vilket huvudmannen vid tillämpning av §§ 6 och 9 i pensionsanstaltens reglemente ägt uttaga ersättning genom löneavdrag av Sucksdorff.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förra lärarinnan i pappslöjd vid Stockholms stads folkskolor Sigrid Beata Sucksdorff må för erhållande av pension från statens pensionsanstalt tillgodoräkna sig under tiderna 1 september 1908—31 augusti 1910 och 1 januari 1914—3 juni 1921 fullgjord tjänstgöring såsom lärarinna vid Tysta skolan i Lidingö och vid Hemmet Fristad i Bromsten, dock under villkor att Sucksdorff till pensionsanstalten inbetalar ett belopp, motsvarande den engångsavgift, som belöpt å henne, därest §§ 6 och 9 i anstaltens reglemente varit i förevarande fall tillämpliga.

6:o.

Pensionsreglering för befattningshavare hos clearingnämnden.

I särskilda skrivelser till chefen för handelsdepartementet, dagtecknade respektive den 30 april 1947, den 28 februari 1948 och den 7 februari 1949, har clearingnämnden gjort framställning i fråga om pensionering av den hos nämnden anställda personalen. I *skrivelsen den 30 april 1947* hemställde clearingnämnden sålunda om bemyndigande för nämnden att med anlitan- de av uppkomna överskott å uttagna clearingavgifter ombesörja pensionering hos svenska personal-pensionskassan av de hos nämnden anställda befatt- ningshavarna. I avgivet yttrande över denna framställning avstyrkte stats- kontoret, att pensionsfrågan ordnades vid sidan av de statliga pensione- ringsnormerna genom anslutning till enskild pensionsinrättning, vilket i föreliggande fall skulle för staten medföra betydande engångskostnader. Nu berörda framställning har därefter icke föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

I förenämnda *skrivelse den 28 februari 1948* anhöll clearingnämnden därefter, att frågan om pensionsrätt för nämndens befattningshavare måtte upptagas till avgörande i samband med behandlingen av dåmera förelig- gande, av tillkallad utredningsman i avgiven promemoria framlagt förslag om pensionsrätt för vissa befattningshavare vid statens krisorgan.

Vid ställningstagande till frågan om pensionsregleringens omfattning hade nyssnämnde utredningsman ansett sig böra undantaga vissa organ, däribland clearingnämnden, på den grund att en successiv avveckling av verksamheten vid dessa organ påginge. Kungl. Maj:t, som i propositionen nr 129 till 1948 års riksdag på grundval av innehållet i förberörda prome- moria framlade förslag i fråga om pensionsreglering för krisorganens be- fattningshavare, anslöt sig därvid i fråga om clearingnämnden till den av utredningsmannen intagna ståndpunkten. Vid riksdagsbehandlingen av ärendet väcktes emellertid motioner — likalydande motionerna I: 296 och II: 456 — i vilka yrkades, att riksdagen skulle hos Kungl. Maj:t hemställa om framläggande i särskild proposition av förslag till pensionsreglering även för clearingnämndens tjänstemän. I anledning av dessa motioner framhöll bankoutskottet i sitt utlåtande nr 34, att inom clearingnämnden efter sam- råd med finansdepartementet undersökning inlets rörande möjligheterna att ernå ett efter de speciella förhållandena vid detta organ anpassat sys- tem för pensionering av befattningshavarna. Det syntes vara att förutse, att denna undersökning kunde av Kungl. Maj:t föreläggas 1949 års riksdag. Vid sådant förhållande funne utskottet motionerna icke böra föranleda nå- gon riksdagens åtgärd. Riksdagen, som för sin del biföll Kungl. Maj:ts pro- position angående pensionsreglering för den egentliga krisförvaltningen, be- slöt i överensstämmelse med bankoutskottets hemställan. Föreskrifter an- gående pensionering av vissa befattningshavare vid statens krisorgan hava sedermera utfärdats i kungörelse den 30 juni 1948 (nr 537).

Huvudgrunderna för den sålunda för krisförvaltningen beslutade pensionsregleringen kunna sammanfattas sålunda. Pensionsrätten är *personlig* och följer sålunda icke automatiskt med innehavet av viss befattning. Pensionsrätten är vidare *subsidiär*, d. v. s. från pensionsregleringen undantagas samtliga befattningshavare, som redan äro pensionerade eller i sin anställning hos krisorganet bibehålla i annan tjänst förvärvat pensionsrätt. Pensionsrätt beviljas efter *skälighetsprövning* samt kan endast medgivas *heltidsanställd* befattningshavare. För pensionsrätts inträde fordras en *karenstid* av 36 anställningsmånader, en *minimiålder* av 22 år och en *maximiålder* av 53 år ävensom att befattningshavaren har *svenskt medborgarskap*. För bestämmande av *pensionsunderlag* indelas befattningshavarna i fyra pensionsgrupper, med underlagen bestämda till samma belopp som pensionsunderlagen för lönegraderna Ca 8, 13, 19 och 23 (eller löneklasserna 11, 16, 22 och 26) enligt 1947 års allmänna tjänste- och familjepensionsreglementen. Inplaceringen i pensionsgrupper följer i huvudsak lönegruppsindelningen i avlöningsbestämmelserna för befattningshavare vid statens krisorgan. Viss hänsyn vid bestämmandet av pensionsunderlag skall emellertid även tagas till anställningstidens längd och yrkesutbildningens beskaffenhet.

För *tjänstårsberäkning* i pensionshänseende kan överrevisionen för krisförvaltningen medgiva tillgodoräkning av två tredjedelar av tid för tjänstgöring i av pensionsregleringen omfattat krisorgan före pensionsrätts inträde.

Pensionsåldern utgör för befattningshavare i de två lägsta pensionsgrupperna 60 år samt för befattningshavare i de två högre pensionsgrupperna respektive 63 och 65 år.

I avseenden, som i kungörelsen icke särskilt beröras, skola i tillämpliga delar gälla de bestämmelser, som i 1947 års allmänna tjänste- och familjepensionsreglementen med därtill hörande tillämpningsföreskrifter meddelats beträffande civil extra ordinarie befattning med motsvarande pensionsunderlag.

Den i bankoutskottets utlåtande avsedda, av clearingnämnden igångsatta utredningen rörande pensionsförhållandena för nämndens personal har verkställt av statskommissarien E. Norberg, och har nämnden med sin *skrivelse den 7 februari 1949* till chefen för handelsdepartementet överlämnat av Norberg utarbetad promemoria, innefattande förslag till grunder för beviljande av pensioner och avskedsersättningar åt befattningshavare hos nämnden. Beträffande antalet befattningshavare hos nämnden och längden av dessas anställningstid meddelas i skrivelsen följande.

Nämnden inrättades år 1934, och de flesta av de nuvarande tjänstemännen, vilkas antal utgör 37, anställdes under de två första verksamhetsåren och ha alltså nu 12 å 14 tjänstår. Innan avveckling av nämnden kan tänkas äga rum, kommer därtill med all sannolikhet att läggas ytterligare åtminstone 2 å 3 år. De anställdas ålder är i medeltal över 50 år, endast ett fåtal äro under 45 och av dem endast fyra under 40.

I fråga om anställningsförhållandena inom nämnden har i *statskommisarien Norbergs promemoria* anförts följande.

Vid nämndens tillkomst hade man icke anledning räkna med att verksamheten skulle erhålla sådan varaktighet, som sedermera visade sig bliva fallet. I stället torde man ha förutsatt, att nämndens arbetsuppgifter skulle bliva av tillfällig och relativt snabbt övergående natur. Detta förhållande kom även att prägla såväl personalrekryteringen som lönesättningen. Åtskilliga av de anställda voro personer i relativt hög ålder, och lönerna anpassades närmare efter löneläget på den allmänna arbetsmarknaden än efter de mera stela statliga avlöningsprinciperna. Efter mönster från bl. a. affärsbankerna tillerkändes även personalen vissa speciella förmåner, som icke förekomma inom den egentliga statsförvaltningen, exemplvis fri lunch. Då verksamheten sedermera såg ut att bliva bestående för längre tid än som ursprungligen antagits, aktualiserades frågan vilka åtgärder, som lämpligen borde träffas för att bereda personalen visst ekonomiskt skydd vid anställningens framtida upphörande. I detta syfte beslöt nämnden i december 1936 att fortsättningsvis innehålla visst belopp av månadslönen för att för tjänstemännens räkning insättas på i postsparbankens förvar liggande postsparbanksböcker. Sålunda skulle, med undantag för vissa tjänstemän i chefsställning, månadsvis insättas

50	kronor	för	tjänstemän	i	åldern	över	50	år
40	»	»	»	»	»	»	40—50	»
30	»	»	»	»	»	»	30—39	»
25	»	»	»	»	»	»	25—29	»
20	»	»	»	»	»	»	20—24	»
15	»	»	»	»	»	»	under 20	»

Viss del av de innehållna medlen ha sedermera placerats i statsobligationer.

I samband med beslutet om dylika insättningar av löneomedel synas vissa löneförhöjningar ha genomförts, som i stort sett täckte de extra-ordinära avdragen. I fortsättningen torde dock löneutvecklingen ha kommit att i huvudsak följa de löner, som för befattningshavare i jämförlig ställning tillämpats inom de efter 1939 inrättade egentliga krisorganen, och numera gälla för lönesättningen i allt väsentligt samma grunder som för krispersonalen i allmänhet.

I detta sammanhang är vidare att beakta, att principen om uppsamlade genom löneavdrag av ett sparkapital, avsett att utbetalas först vid avgången ur tjänst, icke konsekvent upprätthållits, i det att vissa befattningshavare efter särskild framställning under anställningstiden utfått hela eller viss del av sitt sparkapital, varjämte, såsom förut antytts, för andra befattningshavare någon avsättning av sparmedel aldrig ägt rum. Det låter sig förden skull svårigen göra, att vid pensionsfrågans bedömande taga särskild hänsyn till förekomsten i större eller mindre utsträckning av inestående sparkapital. Detta kapital torde nämligen icke kunna betraktas såsom »uppskjuten lön» i samma bemärkelse som en enligt sedvanliga pensioneringsgrunder intjänad pension, utan lär få närmast jämföras med andra på frivillighetens grund hopbragta sparmedel.

Det i promemorian innefattade förslaget är av följande innebörd.

De äldre befattningshavarna hos nämnden, vilka kunna räkna minst 12 anställningsår i statens tjänst, komma vid avgången i åtnjutande av en

omedelbart utfallande pension, medan övriga tjänstemän, som hava en anställningstid av förslagsvis minst 5 år, erhålla *avskedersättning* med ett engångsbelopp, ställt i viss relation till den uppburna avlöningen. Därvid borde följande villkor och förutsättningar gälla.

För rätt till *omedelbart utfallande pension* vid avgång ur clearingnämndens tjänst bör krävas:

att anställningen hos clearingnämnden tillträtts före fyllda 53 år,

att tjänstemannen vid avgången uppnått 55 års ålder samt kan räkna minst 12 anställningsår i statens tjänst,

att annan lämplig anställning i statens tjänst icke kan beredas vederbörande; samt

att tjänstemannen ej på grund av annan tidigare anställning är berättigad uppbära pension, livränta eller liknande gottgörelse.

Pensionsunderlaget bestämmes i enlighet med de för tjänstepension till vissa befattningshavare vid statens krisorgan angivna grunderna, under iakttagande av *dels* att pensioneringen endast omfattar rätt till tjänstepension och *dels* att såsom tjänstår för pension må räknas hela den tid anställningen hos clearingnämnden varat. Om och i vad mån för bestämmande av pensionsbeloppets storlek tillgodoräkning må äga rum jämväl av annan statsanställning, som innehafts före inträdet i clearingnämndens tjänst, bör bliva beroende på prövning i varje särskilt fall.

Med pension bör följa rätt till rörligt tillägg enligt 1947 års grunder.

Rätt till avskedersättning tillkommer den, som vid avgången kan räkna minst 5 anställningsår hos clearingnämnden och som icke kan beredas annan lämplig statsanställning i omedelbar anslutning till avgången ur clearingnämndens tjänst. Avskedersättning utgår med belopp, motsvarande sammanlagda beloppet av en månadslön för varje helt anställningsår utöver 5, varvid skall räknas med medelmånadslönen under de sista fem anställningsåren eller alltså med $\frac{1}{\infty}$ av den uppburna totala avlöningen under nämnda tid.

I promemorian anföres vidare i anslutning till redogörelsen för förslagets innebörd, att av clearingnämndens den 1 november 1948 kvarstående 38 befattningshavare skulle vid tillämpning av de föreslagna pensionerings- och ersättningsgrunderna 8 bliva berättigade till pension till belopp mellan 3 505 och 1 410 kronor och 23 till avskedersättning med belopp varierande mellan 9 170 och 310 kronor, allt under förutsättning att nämndens verksamhet avvecklades per den 1 juli 1949 och att annan statsanställning icke kunde beredas befattningshavarna. Av återstående 7 befattningshavare vore två berättigade till pension från annat håll, och 5 hade — ehuru de tills vidare formellt kvarstå på clearingnämndens personalstat — beretts anställning hos valutakontoret. De till valutakontoret överflyttade tjänstemännen förutsattes få sin pensionsfråga löst enligt de för krisförvaltningens anställda gällande pensioneringsgrunderna, vilka vore tillämpliga även å valutakontorets personal.

För egen del har *clearingnämnden* förklarat sig icke kunna biträda det av Norberg utarbetade förslaget i oförändrat skick. Sålunda har nämnden avstyrkt förslaget i vad det avser utgivande av avskedersättning och förordat, att pensionsrätt måtte beredas samtliga befattningshavare. Vidare har nämnden föreslagit, att befattningshavarna även måtte få åtnjuta rätt till familje-

pension. Enligt nämndens uppfattning syntes pensionsfrågan för nämndens befattningshavare lämpligast böra ordnas genom tillämpning å befattningshavarna av 1947 års allmänna tjänste- och familjepensionsreglementen.

Civila statsförvaltningens tjänstemannaförbund har i skrivelse till Kungl. Maj:t den 19 februari 1949 hemställt, att förevarande pensionsfråga måtte lösas med beaktande av nyss återgivna av clearingnämnden framförda önskemål och förslag.

Statskontoret har i utlåtande den 26 februari 1949 förordat, att clearingnämndens befattningshavare inordnas under de för krisorganen utfärdade pensionsbestämmelserna samt till stöd för detta förslag anfört följande.

Statskontoret, som i anledning av tidigare förslag till lösande av pensionsfrågan för clearingnämndens personal tillstyrkt, att pensionering ordnades för befattningshavare med varaktig anställning, vill i frågans nuvarande läge icke motsätta sig, att en reglering av pensionsförhållandena för personalen kommer till stånd i den ordning och på de villkor, som i det följande anges. Den omständigheten, att clearingnämndens befattningshavare vid ordnandet av pensioneringen för krisorganens personal på grund av den förestående avvecklingen av nämndens verksamhet lämnades utanför pensioneringen, synes knappast motivera, att pensioneringen i princip skulle ordnas efter mindre förmånliga grunder än som tillämpas för nämnda personal. Å andra sidan utgör det förhållandet, att clearingnämnden började sin verksamhet redan år 1934 icke bärande skäl för att personalen skulle i ett eller annat avseende erhålla gynnsammare villkor, än mindre att den skulle direkt inordnas under de allmänna statliga pensionsbestämmelserna. En sådan anordning skulle bland annat medföra, att den icke obetydliga del av nämndens personal, som övergått till valutakontoret och därvid blivit underkastad pensionsbestämmelserna för krisförvaltningen, skulle bli sämre ställd än övrig personal hos nämnden. Erinras må, att även inom krisförvaltningen förekommer i stor utsträckning, att personalen varit anställd i statens tjänst redan före tillkomsten av respektive krisorgan. Så till exempel övertog livsmedelskommissionen ett trettiotal befattningshavare från kommissionens företrädare statens jordbruksnämnd. Såvitt statskontoret kan finna, råder för clearingnämndens personal i fråga om formen för anställningen och tjänstgöringsförhållandena i stort sett överensstämmelse med vad som gäller för krisorganens befattningshavare, bortsett från att ersättningsförmånerna synas hava utmätts i det hela gynnsammare. Det faller sig därför naturligt, att pensioneringen ordnas efter samma grunder som de för krisförvaltningen tillämpade. Statskontoret får alltså för sin del föreslå, att clearingnämndens befattningshavare inbegripas under krisförvaltningens pensionsbestämmelser i den mån de icke redan i annan ordning äro tillförsäkrade pension. Detta innebär i förhållande till utredningsmannens förslag, att befattningshavarna bli tillförsäkrade såväl tjänste- som familjepensionsrätt. Vidare följer härmed, att tjänstepension endast tillkommer befattningshavare, som vid anställningens upphörande uppnått föreskriven pensionsålder, lägst 60 år, eller ock avgår på grund av sjukdom. Sker avgången ur tjänst före uppnådd pensionsålder av andra skäl än sjukdom kommer befattningshavaren att bli berättigad till tjänstelivränta samt för sina efterlevande till familjelivränta. Tjänstelivräntan kommer att utgå först från och med fyllda 65 år eller vid dessförinnan inträffad invaliditet. Pensionsregleringen synes skäligen böra givas giltighet från och med den 1 juli 1948. Då kungörelsen med vissa avlöningsbestämmelser för befattningshavare vid statens krisorgan icke är tillämplig å clearingnämndens befattningshavare, lärer böra an-

komma på Kungl. Maj:t att bestämma till vilken pensionsgrupp befattningshavarna skola hänföras. I övrigt synas skäl icke föreligga för avvikelser från pensionskungörelsens villkor och bestämmelser. Befattningshavare, som lämnat sin anställning hos nämnden före den 1 juli 1948, omfattas icke av pensioneringen.

I anslutning härtill har statskontoret i fråga om clearingnämndens fortsatta verksamhet ävensom rörande avlöningsförhållandena inom nämnden anfört följande.

Av clearingnämndens yttrande i ärendet framgår, att någon avveckling av nämndens verksamhet icke skulle vara omedelbart aktuell. Statskontoret anser sig emellertid böra starkt ifrågasätta, huruvida de återstående uppgifterna för den statliga clearingverksamheten oundgängligen kräva ett fortsatt bibehållande av nämnden. Det vill nämligen synas, som om clearingnämndens hittillsvarande verksamhet skulle kunna överföras till riksbanken eller valutakontoret, som då kunde från nämnden övertaga för ändamålet erforderlig personal. Enligt vad statskontoret inhämtat har vid respektive handelsavtals avslutande en dylik möjlighet tagits i beaktande. Vid ett sådant överförande synes personalen böra få finna sig i sådan reglering av löneförhållandena, som kan finnas erforderlig för vinnande av enhetliga lönevillkor för personal med ensartade arbetsuppgifter. Av utredningen i ärendet att döma har nämligen löneställningen för clearingnämndens befattningshavare hållits högre än för motsvarande personal inom krisförvaltningen bland annat därigenom, att personalen varit tillförsäkrad förmånen av fri lunch, en förmån som över huvud taget ej tillkommer annan statsanställd personal och som principiellt strider mot gällande avlöningsregler. Då skäl för att clearingnämndens personal i angivna hänseende skulle vara bättre ställd än statens befattningshavare i övrigt enligt statskontorets mening saknas, torde även för det fall att nämnden skulle fortsätta sin verksamhet en översyn böra ske av löneförhållandena syftande till att åstadkomma full likställighet i lönehänseende med krisorganens befattningshavare. I varje fall måste ett genomförande av pensionsrätt enligt vad ämbetsverket ovan förordat till oavvislig förutsättning hava, att förmånen i fråga försvinner.

Frågan huru med de inestående sparkapitalen skall förfaras lärer böra av Kungl. Maj:t i sammanhanget särskilt övervägas.

Departementschefen. På sätt av den förut lämnade redogörelsen framgår omfattar den nästföregående år beslutade pensionsregleringen för vissa befattningshavare vid statens krisorgan icke clearingnämndens personal. Statsmakternas ståndpunkt härutinnan anslöt sig till den tillkallade utredningsmannens förslag. Vid riksdagsbehandlingen av den rörande omförmälda pensionsreglering framlagda propositionen väcktes motioner om reglering av pensionsförhållandena även för clearingnämndens personal, men motionerna avsgos av riksdagen under hänvisning till inom nämnden igångsatt undersökning rörande lämpligaste pensioneringsformen för denna personal. Resultatet av den åsyftade undersökningen föreligger nu i form av den promemoria, som avgivits av statskommissarien Norberg och för vars innehåll redogörelse lämnats i det föregående. Promemorian innefattar förslag till grunder för beviljande av pensioner och avskedsersättningar åt clearingnämndens befattningshavare, vilka grunder icke överensstämna vare sig med bestämmelserna i 1947 års allmänna tjänste- och familjepensions-

reglementen eller med föreskrifterna i den år 1948 utfärdade kungörelsen rörande pensionering av krisorganens befattningshavare. Förslaget har i väsentliga hänseenden avstyrkts av clearingnämnden, som förordat, att de allmänna tjänste- och familjepensionsreglementena måtte genom särskilt beslut göras tillämpliga å nämndens befattningshavare. Statskontoret har däremot föreslagit, att clearingnämndens personal skall inbegripas under pensionsbestämmelserna för krisförvaltningen.

För egen del finner jag det önskvärt, att grunder bli fastställda i avseende å pensionering av clearingnämndens befattningshavare. Vid övervägande av spørsmålet, huru denna pensionering bör anordnas, har jag ansett mig böra biträda statskontorets förslag om tillämpning å berörda befattningshavare av bestämmelser, motsvarande dem som gälla för krisförvaltningen. Jag har således i likhet med statskontoret funnit tillräckliga skäl icke föreligga för beredande åt clearingnämndens befattningshavare av annan — vare sig förmånligare eller ogynnsammare — ställning i pensionshänseende än den som tillkommer befattningshavare vid de krisorgan, för vilka förenämnda kungörelse äger giltighet. Jag förutsätter emellertid i anslutning till vad statskontoret anfört, att i fall då befattningshavare hos clearingnämnden åtnjuter bättre förmåner i lönehänseende än motsvarande personal vid krisförvaltningen en reglering av lönevillkoren överväges, innan pensionsrätt medgives.

Beträffande tidpunkten för pensionsregleringens genomförande förordar jag, att pensionsrätt må kunna medgivas retroaktivt från och med den 1 juli 1948. Kungl. Maj:t bör äga befogenhet att meddela de särskilda bestämmelser, som kunna vara erforderliga för tillämpning å clearingnämndens personal av det i omförmälda kungörelse innefattade pensionssystemet.

Beträffande frågan huru bör förfaras med de medel, som för tjänstemännen hos clearingnämnden insatts å postsparbanken, har jag hyst tvekan, huruvida desamma böra få av tjänstemännen disponeras vid sidan om förmån, utgående på grund av den nu förordade pensionsregleringen. På grund av oklarheten rörande den rätta naturen av dessa medel och med hänsyn till att å ena sidan dylik avsättning icke ägt rum för alla befattningshavare och att å andra sidan vissa befattningshavare helt eller delvis utfått medlen i fråga, finner jag mig emellertid för egen del böra förorda, att förfoganderätten till ifrågasvarande medel icke skall påverkas av pensionsförmån enligt de av mig nu ifrågasatta pensioneringsgrunderna.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med vad jag i det föregående förordat, meddela pensionsbestämmelser för befattningshavare hos clearingnämnden.

7:o.

Bestridande av kostnaden för vissa pensioner vid allmänna barnbördshuset.

Allmänna barnbördshuset, som äger karaktären av en stiftelse, har sedan lång tid tillbaka tjänat som utbildningsanstalt för läkare — tidigare även för barnmorskor. Efter att från början ha varit helt självförsörjande erhöll barnbördshuset fr. o. m. år 1846 smärre statsanslag. Med hänsyn till de ökade kostnader för barnbördshuset, som beräknades bliva en följd av institutionens inflyttning i de för densamma uppförda nybyggnaderna å Kungl. Djurgården, beviljades fr. o. m. år 1913 särskilda extra anslag för uppehållande av verksamheten. Detta anslag utgick år 1913 med 64 250 kronor och hade år 1920 stigit till omkring 270 000 kronor. De alltmera ökade utgifterna föranledde statsmakterna att påkalla bidrag jämväl från Stockholms stad och län till bestridande av driftkostnaderna. Efter förhandlingar med staden och länet träffades avtal, som trädde i kraft fr. o. m. år 1923 och som i huvudsak innebar, att underskottet i driftkostnaderna för stadens och länets sjuka halverades mellan staten och staden, resp. länet.

Numera gälla för *fördelningen av driftkostnaderna* sedan den 1 juli 1946 enligt därom mellan samma parter träffat avtal nya, av 1945 års riksdag godkända grunder (se 1945 års statsverksprop. VIII p. 89 och r. skr. nr 8 p. 90). Enligt detta avtal skola staden och länet för sina sjuka betala ersättning med 85 procent av det underskott, som eventuellt uppstår, sedan från sjukhusets driftkostnader dragits påförda vårdavgifter ävensom statsanslaget, motsvarande statsbidrag till driften av förlossningsanstalter. I driftkostnaderna skall dock härvid ej inräknas anslag till avlöning åt erforderlig läkarpersonal, vilka kostnader helt skola bestridas av staten. Av avtalet följer, att staten — utöver läkarkostnaderna, vilka aldrig belastat barnbördshusets stat utan alltid ankommit på statsverket — skall svara för återstående 15 procent av nyssnämnda underskott ävensom för hela underskottet beträffande sjuka från ort utom staden och länet. Kostnaderna för den enskilda vårdavdelningen bestridas av inflytande legosängsavgifter.

Nu gällande avtal har uppsagts fr. o. m. den 1 juli 1949. Anledningen härtill har varit, att Kungl. Maj:t genom beslut den 30 november 1945 godkänt avtal mellan staten och Stockholms stad angående samarbete för uppförande och drift av en kvinnoklinik vid Sabbatsbergs sjukhus. Detta avtal, beträffande vars närmare innehåll torde få hänvisas till propositionen nr 102/1945, innebar bl. a., att då den nya kliniken tagits i bruk — vilket beräknas komma att ske den 1 juli 1949 — karolinska institutets hittills till barnbördshuset förlagda obstetrisk-gynekologiska klinik överflyttas till denna nya klinik. Avtalet har sedermera ersatts av ett av Kungl. Maj:t den 28 maj 1948 godkänt avtal mellan samma parter angående samarbete för ny- och ombyggnad samt drift av det staden tillhöriga Sabbatsbergs sjukhus (se prop. nr 213/1948 och r. skr. nr 227).

Genom nyssnämnda rörande Sabbatsbergs sjukhus träffade avtal har huvudmotivet för statens understödjande av allmänna barnbördshuset, nämligen dettas användande för undervisning, bortfallit. Till följd härav har den av Kungl. Maj:t tillsatta kommissionen för förhandlingar rörande karolinska sjukhusets utbyggande samt allmänna barnbördshusets och serafimerlasarettets ställning m. m. i enlighet med erhållet uppdrag fört *förhandlingar med direktionen över allmänna barnbördshuset och utsedda delegerade från Stockholms stad och Stockholms läns landsting angående barnbördshusets fortsatta verksamhet.*

I ett den 1 december 1947 dagtecknat betänkande framlade kommissionen såsom resultat av förhandlingarna ett samma dag med representanterna för Stockholms stad, Stockholms läns landsting och direktionen över barnbördshuset villkorligt träffat *avtal om ändrade grunder för fördelningen av driftkostnaderna vid barnbördshuset.* Innebörden av detta förslag var i stort sett, att staden och länet helt skulle svara för driftunderskottet för sina patienter, därvid i driftkostnaderna skulle inräknas jämväl läkarlönerna, och att staden och länet härutöver skulle erlægga en platskostnadsavgift av 65 öre per debiterad vård dag, motsvarande skälig avskrivning av värdet å barnbördshusets byggnader. Kostnaderna för beläggning med rikspatienter skulle statsverket bestrida, varjämte av statsmedel skulle utgå ett anslag motsvarande statsbidrag till driften av förlossningsanstalter.

I fråga om *personalens pensionering* stadgade avtalet, att för viss angiven personal tidigare skedd anslutning till statens pensionsanstalt fortfarande skulle gälla och den på huvudmannen fallande delen av pensionsavgifterna till pensionsanstalten alltjämt ingå i barnbördshusets driftkostnader. För övrig personal skulle staten betala hälften av pensionskostnaderna, medan staden och länet skulle erlægga resterande del av pensionerna i förhållande till patientbeläggningen.

Avtalet skulle gälla under tiden 1 juli 1949—30 juni 1954. Därest avtalet icke uppsades inom viss tid, skulle det förlängas på obestämd tid med ömsesidig uppsägningsrätt.

Beträffande statens bidrag till pensionskostnaderna anförde kommissionen.

Husmor, sjuksköterskor och barnmorskor äro anslutna till statens pensionsanstalt. Den på huvudmannen, d. v. s. barnbördshuset, fallande andelen av pensionsavgifterna ingår f. n. i barnbördshusets driftkostnader. Någon ändring av detta förhållande har varken från stadens eller länets sida ifrågasatts.

Övriga befattningshavare vid barnbördshuset äga icke reglerad pensionsrätt utan pension har beviljats från fall till fall. Kostnaderna för dessa pensioner ha hittills ingått i barnbördshusets driftkostnader. Enär redan avgångna befattningshavare helt och nuvarande befattningshavare, som under avtalstiden komma att avgå med pension, till ojämförligt största delen tjänstgjort under tid, då staten med hänsyn till omfånget av sin bidragsskyldighet varit mer än hälftenbrukare av barnbördshuset, har det för kommissionen stått klart, att till grund för statens deltagande i pensionskostnaderna icke kan läggas statens andel i driftkostnaderna under den i avtalsförslaget

avsedda första giltighetsperioden, alltså till den 1 juli 1954. Enighet har i stället vunnits om att pensionskostnaderna skola redovisas särskilt och till hälften betalas av staten och till andra hälften av staden och länet. Den närmare fördelningen av kostnaderna mellan staden och länet torde få ankomma på överenskommelse dem emellan.

Skulle avtalet komma att förlängas, kan en ändring av kostnadsfördelningen i fråga om blivande pensionärer bli motiverad.

I en till skrivelsen fogad bilaga redovisade kommissionen de befattningshavare — med undantag av läkare, sjuksköterskor och barnmorskor — som voro i tjänst vid barnbördshuset år 1947 och som uppnå pensionsåldern före utgången av år 1959, samt framlade en beräkning av storleken av deras årliga pensioner.

I yttranden över förslaget framställde statskontoret och medicinalstyrelsen vissa erinringar mot detsamma. Stockholms stadsfullmäktige godkände avtalet endast under vissa förutsättningar.

I fråga om pensionskostnadernas fördelning uttalade statskontoret bl. a., att pensionskostnaderna liksom hittills borde inräknas bland driftkostnaderna för barnbördshusets verksamhet.

Sedan kommissionen anmodats att avgiva utlåtande i anledning av remissyttrandena, ansåg sig kommissionen böra träda i nya förhandlingar med de utsedda delegerade från staden och länet. Såsom resultat av dessa förhandlingar har kommissionen med skrivelse den 20 november 1948 framlagt ett *nytt förslag till avtal*. Detta förslag innebär i förhållande till kommissionens första förslag huvudsakligen den förändringen, att statsverket ej längre skall svara för driftunderskottet på de s. k. riksplatserna, vilka i stället övertagas av Stockholms län, samt att den på staden och länet fallande platskostnadsavgiften fastställts till ett fast årligt belopp å sammanlagt 25 000 kronor. Därjämte har i förslaget inryckts en bestämmelse om att nu gällande avtal fortfarande skall äga giltighet, till dess den vid barnbördshuset bedrivna undervisningen överflyttas till den nya kvinnokliniken vid Sabbatsberg.

Kommissionen har tillika anmält, att någon ändring i fråga om *pensionskostnadernas fördelning* ej uppnåtts vid de nya förhandlingarna.

Bestämmelserna om pensionskostnaderna återfinnas i avtalesförslaget, § 6, som har följande lydelse.

§ 6.

Under avtalstiden gäller beträffande befattningshavare, som icke avses i andra stycket av denna paragraf, att staten bestrider hälften av de till dem eller deras anhöriga utgående pensioner, om vilka beslut fattats eller i hittills sedvanlig ordning kunna komma att fattas, samt att staden och länet erlagga resterande del av pensionerna i förhållande till patientbeläggningsen.

För husmoder, sjuksköterskor och barnmorskor skall tidigare i pensionshänseende verkställd anslutning till statens pensionsanstalt fortfarande gälla och den på huvudmannen fallande delen av pensionsavgifterna till statens pensionsanstalt alltså ingå i barnbördshusets driftkostnader.

I skrivelse den 9 december 1948 har *direktionen över allmänna barnbördshuset* med utgångspunkt från bestämmelserna i det den 20 november 1948

framlagda avtalsförslaget verkställt beräkningar av det för budgetåret 1949/50 erforderliga statsanslaget. Härvid har statens bidrag till pensionskostnaderna beräknats till 7 009 kronor.

Departementschefen. I proposition den 11 mars 1949, nr 130, angående vissa anslag till universitetssjukhusen m. m. har Kungl. Maj:t framlagt förslag till de ändrade grunder för fördelningen mellan staten samt Stockholms stad och län av driftkostnaderna vid allmänna barnbördshuset, som böra föräntledas av den avsedda överflyttningen till Sabbatsbergs sjukhus av den hittills till allmänna barnbördshuset förlagda obstetrisk-gynekologiska kliniken. Enligt dessa grunder skall till barnbördshuset utgå statsbidrag enligt 1937 års kungörelse om statsbidrag till driften av förlossningsanstalter och väntehem m. m. samt staten, i överensstämmelse med innehållet i det den 20 november 1948 framlagda avtalsförslaget, för tiden till och med den 30 juni 1954 påtaga sig ansvaret för halva kostnaden för de i § 6 första stycket avtalsförslaget omförmälda pensionerna, utgående till personal, som ej är ansluten till statens pensionsanstalt. Vid ärendets anmälan inför Kungl. Maj:t anförde chefen för inrikesdepartementet, att han, enär vid avtalsförhandlingarna ändring ej kunnat ernås i fråga om statens deltagande i pensionskostnaderna och då avtalet endast vore avsett att gälla under fem år, icke ville motsätta sig den föreslagna anordningen beträffande pensionskostnaderna. Departementschefen förutsatte emellertid, att denna fråga med beaktande av vad statskontoret yttrat upptoges till förnyad prövning, innan avtalet förlängdes. Beträffande frågan om anvisande av medel för täckande av den på staten belöpande andelen i pensionskostnaderna anförde departementschefen, att frågan därom komme att anmälas av chefen för finansdepartementet.

De i § 6 första stycket i avtalsförslaget avsedda pensionerna utgöras av pensioner, som enligt Kungl. Maj:ts i varje särskilt fall, efter framställning av direktionen för barnbördshuset, lämnade medgivande utgå till vid barnbördshuset anställda befattningshavare, tillhörande administrations- och ekonomipersonalen, eller efterlevande till dylika befattningshavare. För närvarande utgå fem pensioner, varav tre tjänste- och två familjepensioner. Dessa pensioner variera till beloppet mellan 3 996 och 840 kronor för år, å vilka belopp utgår 12 procents rörligt tillägg. Före avtalstidens utgång den 30 juni 1954 kunna ytterligare ett tiotal befattningshavare beräknas avgå ur tjänst och kunna därvid åberopa tjänstgöring av sådan längd, att de enligt hittills tillämpad praxis böra komma i åtnjutande av pension. Därest de i förenämnda proposition förordade grunderna för den framtida fördelningen av driftkostnaderna vid allmänna barnbördshuset godkännas av riksdagen och staten alltså skall tills vidare svara för halva kostnaden för nu ifrågakommande pensioneringsverksamhet, bör Kungl. Maj:t liksom hittills fastställa storleken av pensionerna. Jag förutsätter, att statens medverkan i avseende å denna pensionering skall ifrågakomma allenast i fall, då befattningshavaren tjänstgjort vid allmänna barnbördshuset under mer avsevärd tid före den 1 juli 1949 eller den senare tidpunkt, då den obstetrisk-gyne-

kologiska kliniken överflyttas till Sabbatsbergs sjukhus. Kostnaden för statens andel i pensionerna synes lämpligen böra bestridas från det under trettonde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till diverse pensioner och understöd m. m., och torde riksdagens medgivande härtill böra inhämtas.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att för bestridande av statsverkets andel i kostnaden för enligt Kungl. Maj:ts beslut utgående pensioner åt befattningshavare vid allmänna barnbördshuset eller efterlevande till dylika befattningshavare taga i anspråk det under trettonde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till diverse pensioner och understöd m. m.

Vad föredragande departementschefen under punkterna 1:o—7:o hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, bifaller Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Carl Olov Sommar.